

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4MCdo/1/2011
Identifikačné číslo spisu:	9011899961
Dátum vydania rozhodnutia:	25.01.2012
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2012:9011899961.1

UZNESENIE

Z. súd Q. republiky v právnej veci navrhovateľov 1/ D.. F. E., bytom E., Z. X. XXXX, 2/ maloletého V. V., / maloletého P. V., obaja bytom L. A., C. XXXX/XX, zastúpení zákonnou zástupkyňou, matkou B. V., bytom L. A., C. XXXX/XX, zastúpenou JUDr. Jozefom Polákom, advokátom v Dolnom Kubíne, Radlinského 1718, proti odporcom 1/ F.. 2/ I. Q., o zaplatenie 11 215,86 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Ružomberok pod sp.zn. 3 C 156/2002, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Ružomberok zo 4. februára 2008 č.k. 3 C 156/2002-88 a rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 14. septembra 2009 sp.zn. 10 Co 322/2008, ako aj uznesení Okresného súdu Ružomberok zo 7. januára 2010 č.k. 3 C 156/2002-171 a uznesení Krajského súdu v Žiline z 10. júna 2010 sp.zn. 10 Co 81/2010, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Okresného súdu Ružomberok zo 4. februára 2008 č.k. 3 C 156/2002-88 a rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 14. septembra 2009 sp.zn. 10 Co 322/2008, ako aj uznesenie Okresného súdu Ružomberok zo 7. januára 2010 č.k. 3 C 156/2002-141 a uznesenie Krajského súdu v Žiline z 10. júna 2010 sp.zn. 10 Co 81/2010 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Ružomberok na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Ružomberok rozsudkom zo 4. februára 2008 č.k. 3 C 156/2002-88 návrh navrhovateľov 1/ až 3/ (o zaplatenie 11 215,86 € s príslušenstvom) zamietol. Navrhovateľov 1/ až 3/ zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne odporcom 1/, 2/ trovy konania vo výške 69 552 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení svojho rozsudku (mimo iného) uviedol, že v pôvodnom konaní vedenom na Okresnom súde Ružomberok pod sp.zn. 6 C 224/2000 vystupoval navrhovateľ 1/ ako odporca, pričom z tohto konania bol vylúčený na samostatné konanie jeho vzájomný návrh na zaplatenie sumy 337 889,10 Sk. Navrhovateľ 1/ uzatváral zmluvu s odporcami 1/, 2/ o výstavbe bytu zo dňa 14. augusta 1998 ako osoba, ktorá pokračovala v živnosti po nebohom podnikateľovi P. E. Q. o čom svedčí zhodné IČO nebohého podnikateľa P. E.. Podľa § 460 Občianskeho zákonníka sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiťľa. V tomto prípade teda s poukazom na vyššie citované ustanovenie Občianskeho zákonníka táto skutočnosť znamená, že dedič vstupuje smrťou poručiťľa do jeho majetkovo-právneho vzťahu v celom rozsahu. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť teda súd ďalej konal i s dedičmi po

nebohom P. E., nakoľko títo z hľadiska procesného tvoria nerozlučné spoločenstvo. V prípade úmrtia živnostníka a následnom pokračovaní v jeho podnikaní oprávnenou osobou nedochádza k prechodu živnostenského oprávnenia zo zomrelého podnikateľa na osobu, ktorá je oprávnená pokračovať v podnikaní, ale iba k vykonávaniu živnostenského oprávnenia poručiteľa, t.z. že v danom prípade nedochádza k vzniku nového podnikateľského subjektu, ale iba k vzniku práva niektorého z oprávnených osôb pokračovať v podnikaní pôvodného podnikateľského subjektu, a to minimálne až do doby ukončenia dedičského konania. Z uznesenia Okresného súdu Ružomberok zo 7. júna 2007 sp.zn. D 742/97, ktoré nadobudlo právoplatnosť 30. júna 2007 mal súd za preukázané, že dedičmi po nebohom P. E., I. sú Ing. F. E. - navrhovateľ 1/, mal. V. V. - navrhovateľ 2/ a mal. P. V. - navrhovateľ 3/, pričom obidvaja maloletí sú zastúpení zákonnou zástupkyňou B. V..

Krajský súd v Žiline na odvolanie navrhovateľov rozsudkom zo 17. septembra 2009 sp.zn. 10 Co 322/2008 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zamietol návrh navrhovateľov 1/ až 3/ na zaplatenie 11 215,86 € v celom rozsahu ako vecne správny potvrdil. Vo výroku, v ktorom boli navrhovatelia 1/ až 3/ zaviazaní odporcom 1/, 2/ zaplatiť trovy prvostupňového konania, rozsudok zrušil a v tejto časti vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Okresný súd Ružomberok následne uznesením zo 7. januára 2010 č.k. 3 C 156/2002-141 opätovne zaviazal navrhovateľov 1/ až 3/ zaplatiť odporcom 1/, 2/ spoločne a nerozdielne náhradu trov konania vo výške 2 531,44 € do troch dní od právoplatnosti uznesenia.

Krajský súd v Žiline na odvolanie navrhovateľov 1/ až 3/ uznesením z 10. júna 2010 sp.zn. 10 Co 81/2010 prvostupňové rozhodnutie ako vecne správne potvrdil. Súčasne navrhovateľov 1/ až 3/ zaviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť odporcom 1/, 2/ trovy odvolacieho konania vo výške 169,21 € na (bližšie nešpecifikovaný) účet ich právneho zástupcu v lehote troch dní od právoplatnosti uznesenia.

Proti týmto rozhodnutiam ako okresného, tak aj krajského súdu s poukazom na ustanovenie § 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p. a § 237 písm. e/ O.s.p. podal na základe podnetu maloletých navrhovateľov 2/ a 3/ v zastúpení ich zákonnou zástupkyňou mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorý navrhol uvedené rozhodnutia súdov zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Ružomberok na ďalšie konanie. Poukázal na to, že konajúce súdy zaťažili konanie procesnou vadou, keď konali s maloletými ako s účastníkmi konania a rozhodli napriek absencii návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný. Ako je zrejmé zo spisu Okresného súdu Ružomberok sp.zn. 3 C 156/2002, vzájomným návrhom z 8. septembra 2001 si Ing. F. E. (navrhovateľ 1/) uplatnil proti odporcom 1/, 2/ pohľadávku vo výške 337 889,10 Sk z titulu neuhradenia ceny diela spočívajúcej v cene prác ním naviac vykonaných pri výstavbe bytu. Zmluvu o výstavbe bytu v polyfunkčnom dome uzatvoril Ing. F. E. s odporcami 1/, 2/ dňa 14. augusta 1998 pod obchodným menom Ing. F. E., miestom podnikania B., IČO: 108 54 169. Z priebehu vykonaného dokazovania vyplynulo, že Ing. F. E. pokračoval v živnosti svojho otca - poručiteľa P. E., za života podnikajúceho pod obchodným menom P. E., s miestom podnikania B., IČO: 108 54 169. Dedičské konanie po poručiteľovi P. E. bolo právoplatne skončené rozhodnutím Okresného súdu Ružomberok zo 7. júna 2007 č.k. D 742/97-1499, Dnot 282/97 (právoplatné 30. júna 2007), pričom majetok poručiteľa zo šiestich do úvahy prichádzajúcich dedičov zo zákona zdelili Ing. F. E. v 4/6-inách a maloletí V. V. a P. V., každý po 1/6-ine. Je preto nesporné, že v čase rozhodnom, t.j. v čase podania vzájomného návrhu z 8. septembra 2001, s poukazom na ustanovenie § 13 ods. 1 Živnostenského zákona mohli v živnosti poručiteľa pokračovať všetci dedičia zo zákona. Nakoľko zo spisu nevyplyvajú skutočnosti spochybňujúce uvedený záver, návrh na začatie konania sa dotýkal sféry každého zo zákona do úvahy prichádzajúcich dedičov a ustanovenie § 13 ods. 1 písm. a/ Živnostenského zákona pre prípad smrti poručiteľa živnostníka im založilo z hľadiska procesného nerozlučné spoločenstvo. Návrh z 8. Septembra 2001 bol súdu podaný iba jedným z dedičov zo zákona - iba jedným vecne aktívne legitimovaným účastníkom konania z okruhu vecne aktívne legitimovaných subjektov tvoriacich inak nerozlučné spoločenstvo. Okresný súd na pojednávanie konané dňa 23. januára 2008 predvolal B. V. matku, zákonnú zástupkyňu maloletých V. a P. V. a v ďalšom konaní s nimi pokračoval ako s účastníkmi konania na strane navrhovateľa, pričom v rozsudku svoj postup odôvodnil poukazom na

ustanovenie § 460 Občianskeho zákonníka a súčasne poukazom na rozhodnutie v dedičskej veci po poručiteľovi P., v zmysle ktorého dedičmi po poručiteľovi sa stali tak Ing. F. E., ako aj maloletý V. V. a maloletý P. V., tvoriaci procesné nerozlučné spoločenstvo. Zo spisu okresného súdu však nevyplýva, že by maloletý V. V. a maloletý P. V. prostredníctvom zákonného zástupcu podali návrh na začatie konania, resp. že by súhlasili so vstupom do konania. Pre vzájomný návrh procesná norma v ustanovení § 97 ods. 1, 3 O.s.p. predpokladá rovnaké náležitosti ako je tomu pri návrhu na začatie konania podľa ustanovenia § 79 ods. 1 O.s.p. Bez takéhoto návrhu pri absencii právne relevantných skutočností odôvodňujúcich možnosť stať sa účastníkom konania maloletý V. V. a maloletý P. V. nemohli v sporovom konaní vystupovať ako aktívne legitimovaní účastníci konania.

Navrhovatelia 2/, 3/ sa s obsahom mimoriadneho dovolania stotožnili.

Navrhovateľ 1/ a odporcovia 1/, 2/ sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe mimoriadneho dovolania podaného včas generálnym prokurátorom (§ 243g O.s.p.) na podnet účastníkov konania, preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia treba zrušiť.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci prihliada dovolací súd nielen v konaní o dovolaní (§ 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

Vzhľadom na túto zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Osobitne sa pritom sústredil na námietku generálneho prokurátora spočívajúcu v tom, že súdy konali a rozhodli napriek absencii návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný.

Podľa § 237 písm. e/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný.

Občianske súdne konanie je ovládané dispozičnou závadou a začína sa na návrh /aké náležitosti má mať návrh na začatie konania vyplýva z ustanovenia § 79 ods. 1 O.s.p.). Bez návrhu môže súd začať konania uvedené v ustanovení § 81 ods. 1 O.s.p., ako aj v ustanovení § 81 ods. 2 O.s.p. (o takýto prípad konania však v preskúmvanej veci nejde). Nedostatok návrhu na začatie konania je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania. Ak konanie napriek tomu prebieha a nejde o prípad, kedy súd môže začať konanie bez návrhu, je treba konanie v ktoromkoľvek jeho štádiu zastaviť.

Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 82 ods. 1 presne určuje, ktorým dňom je konanie začaté. Predovšetkým tento deň spája s dňom, keď došiel súdu návrh na jeho začatie (to isté platí aj o začatí konania o vzájomnom návrhu v zmysle ustanovenia § 89 O.s.p.). Pokiaľ ide o účastníkov konania, týmito sú osoby, o ktorých právach a povinnostiach sa má konať. Za takéto osoby Občiansky súdny poriadok označuje v ustanovení § 90 a/ navrhovateľa (žalobcu) a odporcu (žalovaného), b/ toho, koho zákon za účastníka konania označuje, a v ustanovení § 94 ods. 1 toho, o koho právach a povinnostiach sa má konať.

Ak je navrhovateľov alebo odporcov v jednej veci niekoľko, koná každý z nich sám za seba (§ 91 ods. 1 O.s.p.). Ak však ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, platia úkony jedného z nich i pre ostatných. Na zmenu návrhu, na jeho späťvzatie, na uznanie alebo vzdanie sa nároku a na uzavretie zmieru je však potrebný súhlas všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane (§ 91 ods. 2 O.s.p.).

V zmysle cit. § 91 O.s.p. zákon teda umožňuje, aby na jednej alebo i na oboch sporových stranách vystupovalo viacero subjektov. Ak tomu tak je, ide o tzv. procesné spoločenstvo, a to buď aktívne alebo právne (podľa toho, či je v tej istej veci viac navrhovateľov alebo odporcov). Pritom toto procesné spoločenstvo môže byť samostatné alebo nerozlučné. Takéto rozlišovanie na samostatné a nerozlučné spoločenstvo má význam pre posúdenie procesných dôsledkov. Zatiaľ čo pri samostatnom spoločenstve každý spoločník vystupuje proti druhej strane samostatne a procesné dôsledky rozhodnutia sú samostatné pre každého spoločníka, pri nerozlučnom spoločenstve rozhodnutie sa týka všetkých spoločníkov (s rovnakým výsledkom). Procesné dôsledky rozhodnutia sa týkajú všetkých spoločníkov, čoho dôsledkom je aj to, že procesný úkon niektorého zo spoločníkov sa týka všetkých spoločníkov. Dôsledky nerozlučného spoločenstva vyplývajú z hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, bez zreteľa na ich vôľu. Ide preto o nútené spoločenstvo. Pri nerozlučnom spoločenstve môže vzniknúť medzi spoločníkmi rozpor v otázke ďalšieho procesného postupu. V prípade rozporu napr. dispozitívnymi úkonmi (späťvzatie návrhu, zmena návrhu), rešpektuje sa nerozlučnosť vzťahu. Preto sa na takýto úkon vyžaduje súhlas všetkých spoločníkov.

V preskúmvanej veci z obsahu spisu nesporne vyplýva, že predmetné konanie vedené na Okresnom súde Ružomberok pod sp.zn. 3 C 156/2002 začalo podaním vzájomného návrhu (na ktorý sa v zmysle § 97 ods. 3 O.s.p. primerane použijú ustanovenia o návrhu na začatie konania) 8. septembra 2001 odporcom (terajším navrhovateľom 1/) v inom konaní, vedenom na tom istom okresnom súde pod sp.zn. 6 C 264/2000, pričom súd rozhodol o vylúčení tohto vzájomného návrhu na samostatné konanie. Rovnako nespornou skutočnosťou je, že navrhovatelia 1/ až 3/ sú jedinými zákonnými dedičmi po poručiťovi P. E., ktorý za života bol živnostníkom podnikajúcim pod obchodným menom P. E., IČO: 108 54 169. V konaní o vylúčenom predmetnom vzájomnom návrhu súd prvého stupňa až do roku 2007 ako s jediným účastníkom na strane navrhovateľa konal iba s navrhovateľom 1/, pričom následné rozšírenie okruhu účastníkov na strane navrhovateľov o navrhovateľov 2/ a 3/ odôvodnil tým, že navrhovateľ 1/ uzavrel spornú zmluvu s odporcami ako osoba, ktorá pokračovala v živnosti po nebohom podnikateľovi P. E. a navrhovatelia 2/ a 3/ ako jeho dedičia vstúpili smrťou poručiťľa do jeho majetkovoprávneho vzťahu v celom rozsahu, a teda súd ďalej konal i s dedičmi, nakoľko títo z hľadiska procesného tvoria nerozlučné spoločenstvo. S takýmto záverom súdu prvého stupňa sa stotožnil aj odvolací súd. S poukazom na vyššie uvedené teoretické východiská, podľa názoru dovolacieho súdu, sú však takéto závery oboch súdov nižšieho stupňa nesprávne.

Je síce pravdou, že z procesného hľadiska by medzi navrhovateľmi 1/ až 3/ (ako zákonnými dedičmi po poručiťovi - živnostníkovi) išlo o nerozlučné spoločenstvo vyplývajúce z ich hmotnoprávneho vzťahu založeného ustanovením § 13 ods. 1 písm. a/ zákona č. 445/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, avšak iba za predpokladu, žeby predmetný vzájomný návrh podali buď všetci traja, resp. že by si aj žalobcovia 2/ a 3/ uplatnili svoje práva podaním žaloby, alebo by k vstupu navrhovateľov 2/ a 3/ do už prebiehajúceho konania došlo postupom v zmysle § 92 ods. 1 O.s.p. V danom prípade neprichádzal do úvahy postup v zmysle § 107 ods. 3 O.s.p. (podľa ktorého ustanovenia v prípade procesného nástupníctva hmotnoprávných nástupcov na základe univerzálnej sukcesie súd zo zákona pokračuje v konaní s hmotnoprávnymi nástupcami), keďže konanie v danej veci bolo začaté až po smrti poručiťľa P. E..

Z uvedeného možno podľa názoru dovolacieho súdu vyvodiť, že pokiaľ tak prvostupňový, ako aj odvolací súd v návrhovom konaní konali ako s účastníkmi konania na strane navrhovateľa aj s navrhovateľmi 2/ a 3/ (ktorí si svoje práva neuplatnili žalobou) bez návrhu účastníka už prebiehajúceho súdneho konania na ich vstup ako ďalších účastníkov konania a bez ich súhlasu s takýmto vstupom do

konania na strane navrhovateľa zaťažili konanie procesnou vadou v zmysle § 237 písm. e/ O.s.p., a tak generálny prokurátor Slovenskej republiky dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníkov konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť s inými právnymi prostriedkami.

Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 243b ods. 2 O.s.p. a § 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. napadnuté rozhodnutia odvolacieho, ako aj prvostupňového súdu zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného, ako aj dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.